

“සහා වස්ස දස්සන සම්පදාය”

පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන හිමියන්ගේ දේශනාවක් ඇසුරිනි.

ලබුනෝරුව කන්ද ආරණ්‍යවාසී පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන හිමියන් ත්‍රිපිටකය අනුසාරයෙන් ඕස්ට්‍රේලියාවේ දී දේශනා කරන ලද දුර්ලභ වූත්, විචිත්‍ර වූත් ධර්ම දේශනයකි. ආර්ය දර්ශනය පිළිබඳ බොහෝ දෙනෙකුගේ ගැටළු නිරාකරණය කර දී සත්‍යය මතුකර දුන් මෙම ධර්ම දේශනය වත්මනෙහි හා මත්තෙහි සත්‍යය ගවේෂණය කරන, මග වඩන සන්පුරුෂයන් වෙනුවෙන් අපරිමිත ශ්‍රද්ධාවෙන් දේශනා කළ පරිද්දෙන්ම ලියා පල කරන වගයි.

මෙම පොත ධර්ම දානයකි. මුදලට විකිණීමට නොවේ.

මෙම පොත කිසිදු වෙනසකින් තොරව ධර්ම දානයක් ලෙස මුද්‍රණය කර නොමිලේ බෙදා දීමට අවසර ඇත.

ISBN : 978-955-51904-1-0

මුද්‍රණය :- “නෙත්විත් ප්‍රිට්ස්”

ගම්පොල පාර,

පේරාදෙණිය.

☎ 081-2384639

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

සභාවස්ස දුස්සන සම්පදාය

තයස්සු ධම්මා ජහිතා භවන්ති

සක්කාය දිට්ඨි විචිකච්චිකඤ්ච

සීලබ්බතංවාපි යදන්ථි කිඤ්චි

චතුහපායෙහිව විජ්ජ මුත්තෝ

ඡවාහිධානාහි අභබ්බෝ කාතුං

ශ්‍රද්ධා බුද්ධි සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි,

අද දවසේ අප මාතෘකා කර ගන්නේ කවුරුත් දන්න රතන සූත්‍රයේ ගාථාවක්. මේ ගාථාව තුළින් පුද්ගලික වැදගත් ධර්මතාවයක් කියලා දෙනවා. තුණුරුවන් ඇසුරු කරගෙන මේ ශාසනය තුළ ශ්‍රද්ධාවන්ත පින්වතුන්ට තමන්ගේ ගමන් මග ගැන, තමන්ගේ ශාසන ප්‍රතිපදාව ගැන, ඒ වගේම තමාගේ ශාස්තෘන් වහන්සේ ගැන හැඳිනීම ඇතිකර ගන්නා ආකාරය ගැන.

මොකද අපි එහෙම නැතිනම් වූට් දෙයකින් පවා මේ ශාසනයේ පිහිටක් ලැබුවා කියලා හිතා ගන්න තරම් නුවණ නැති අවස්ථාවන් යෙදුනු ඇත්තෝ ඉන්නවා. නමුත් තුණුරුවන් කෙරෙහි නියම පැහැදිලි තියෙන්නේ මොනවගේ කෙනෙකුටද, එහෙම පැහැදිලි ඇතිකර ගන්න කෙනෙකුට ලැබෙන වාසනාවන්ත අවස්ථාවන් මොකක්ද කියන කාරණය මේ තුළින් පැහැදිලි කරලා දෙනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහෝ විට දේශනා කරනවා. මහණෙනි, යම්කිසි කෙනෙක් මා කෙරෙහි ශ්‍රද්ධා මාත්‍රයක්, ප්‍රේම මාත්‍රයක් ඇතිකර ගන්නා නම් ඒ අය සතර අපායට යන්නේ නැහැ කියලා. නමුත් ඒ වචනය මුල් කරගෙන අප ගොඩාක් දෙනෙක් භය නැතිව ඉන්නවා අකුසල ධර්මයන්ට. අපිත් බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි ධර්මය කෙරෙහි හා සංඝ රත්නය කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව තියනවා, ඒ නිසා අපිත් සතර අපායට යන්නේ නැහැනේ කියලා මේ වචනය බොහෝම සැහැල්ලුවෙන් අරගෙන තියනවා. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ මොනවගේ කෙනෙකුට, මොනවගේ තැනක දී මේ වචනය වදාලේ කියලා අපි නුවණින් සම්මර්ශණය කරලා බලමු.

අපි දන්නවා පුහුදුන් (පෘථග්ජන) සත්වයන් අතරින් තුණුරුවන් කෙරෙහි වැඩිපුරම ප්‍රසාදය තිබුණා (මේ ශාසනයේ මේ මට්ටමේ ශ්‍රද්ධාව කියන පෘථග්ජන කෙනෙක් තවම පහළ වෙලා නැහැ) අග්‍රම පුද්ගලයා කියලා පෙන්වන්නේ අපාසන්න රජ්ජුරුවෝ. ඔහුත් අපායට ගියා නම්, ඊට පස්සේ අප දන්නවා බුදුරජාණන් වහන්සේ ගැන ස්වල්ප මාත්‍ර වූ ශ්‍රද්ධාවක් නොවෙයි

කෝසල මල්ලිකා දේවියට තිබුණේ. ඇයත් දවස් හතකට හරි තිරිසන් ආත්මයක ඉපදුණා නම් මේ කාරණයෙන් අපට පැහැදිලි වෙනවා සාමාන්‍ය මට්ටමේ ශුද්ධාවක් ගැන හෙවෙයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළේ කියලා.

ශුද්ධාව දෙකට බෙදෙනවා. අකාරවත් ශුද්ධාව හා අමූලිකා ශුද්ධාව කියලා. ඒකටම තව පරියාය වචනයක් තියනවා, සම්පසාදන ලක්ඛණ ශුද්ධාව හා සම්පක්ඛන්දන ලක්ඛණ ශුද්ධාව කියලා. මෙතන දී කරුණු කාරණා තේරුම් අරගෙන ඇති කරගන්නා ශුද්ධාව ගැනයි බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළේ. අපි ඒ ගැන පොඩ්ඩක් විචරණය කරලා බලමු. මොක ද මම ඒ ටික මතක් කළේ නැතිනම් අපිට වූටි දෙයකින් හිතෙන්නේ ඇයි අපිත් බුදුනාමුදුරුවන් ගැන ශුද්ධාව තියනවා, ධර්ම රත්නයට ශුද්ධාව තියනවා, සංඝ රත්නයට ශුද්ධාව තියනවා, නොසැලෙන ශුද්ධාවක් තියෙනවා, එහෙම නම් අපිත් අපායට යන්නේ නැහැ කියලා තීන්දු තීරණ ගන්නවා. සමහර විට වූටි අකුසල ධර්ම වලට උනත් හිත හය නැතිවෙලා තියෙනවා.

නමුත් මම තව කාරණයක් මතක් කරන්නම්. අපිගාව තියන ශුද්ධාව, ශුද්ධාව නමයි නමුත් ඒ මට්ටමෙන් තීරණය කරන්න බැහැ, අපිට තියෙන්නේ නොසැලෙන ශුද්ධාවක් කියලා.

අපි බුදුනාමුදුරුවෝ, ධර්මය හා සංඝ රත්නය ගැන ශුද්ධාව ඇතිකරගෙන තියෙන්නේ දහමක් දැකලා නොවෙයි. පුද්ගල භාවයකින්. සමහර විටෙක ඔබව මරණවා ඔබේ ආගම වෙනස් කළේ නැතිනම් කියලා කිව්වොත්, මැරුවත් කමක් නැහැ, අපි ආගම වෙනස් කරන්නේ නැහැ කියන මට්ටමක අපි ඉදියි. නමුත් අපි හොඳට තේරුම් ගන්න ඕනෑ මේ දෘෂ්ටියේ හැටියි. ඒ මේ ශාසනයේ විතරක් නොවෙයි, මේ ශාසනයෙන් බැහැරව වෙනත් ආගමක කෙනෙකුට කිව්වොත් ඔබව මරණවා බුද්ධාගමට නොපැමිණියොත් කියලා, ඒ ශාස්තෘවරයාට ශුද්ධාවෙන් පීචින පුජාකරන අය ඕනෑ තරම් ඉදියි, අනිත් ආගම්වලත්, ඒ නිසා එය ආගම් ශුද්ධාවේ ලක්ෂණයක් මිසක් අපේ සිතේ තියන ශුද්ධාවේ

අවුල් බව නිසා නොවෙයි. නොසෙල්වෙන බව නිසා නොවෙයි. කෙනෙකුට කියන්න පුළුවන්නම් හය නැතිව මේ පීච්තයේ දී විතරක් නෙමෙයි මරණින් පස්සෙන් මගේ ශාස්තෘන් වහන්සේ වෙනස් වෙන්නේ නැහැ කියලා, ඒක තමයි සැබෑ ශ්‍රද්ධාව.

අපි පුංචි කාලේ අපේ අම්මලා, තාත්තලා, ඥාතීන් බුදු හාමුදුරුවන්ගේ පින්තූරය පෙන්නලා මේ තමයි බුදුහාමුදුරුවෝ මෙන්න මෙහෙම දහමක් දේශනා කළා, ඒ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ නව අරභාදී බුදුගුණ ගැන කියලා දුන්නා. එහෙම කියලා දිලා මේ පින්තූරය පෙන්නුවා. අපි අද ඒ දෙමව්පියන්, ඥාතීන් උගන්වපු ඒ දැනුම උපයෝගී කරගෙන මේ පින්තූරය දිහා බලනවා ශ්‍රද්ධාවෙන්. නමුත් ඒක වැරදි නැහැ. නමුත් අපි ටිකක් විවාරශීලී වන්න ඕනෑ. ඔය ගුණ ටිකම, ඔය විස්තරයම කියලා වෙනත් ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙනෙක් ගේ රූපයක් පෙන්නල තිබුණා නම් අපි ඒ රූපයට, ඒ පිළිමයට වදියි. අර ගුණ ටික සිහි කරගෙන ඒ දිහා බලයි. ඒකයි මම මතක් කළේ අපට, අපේ දුරුවන්ට, මුණුපුරන්ට අනිත් අයට එන්න තියන මග මේක. මේ මට්ටමට තමයි පෙන්නන්න වෙන්නේ. නමුත් එක යථාර්ථයම නෙමෙයි කියන එක මතක් කරනවා. එතැනින් මුලින්ම පුද්ගල භාවයෙන් ශ්‍රද්ධාවෙන් ශාසනයට ආව අපි ධර්මය දැකලා ශ්‍රද්ධාව ඇති කරගන්න තැනට ආවහාම තමයි බුදුහාමුදුරුවෝ ගැන ශ්‍රද්ධා මාත්‍රයක්, ප්‍රේම මාත්‍රයක් තියෙන තැනට එන්නේ.

“යෝ ධම්මං පස්සති - යෝ මං පස්සති”

යමෙක් ධර්මය දකිනම් හෙතෙම මා දකිමි කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළා.

ඒ නිසා අද අපට තුණුරුවන් කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව බොහොම වටිනව. නමුත් එතෙකින් තිබ්ද තීරණයක් ගන්න එපා, දහම නොදැක. දහම දකින කෙනෙකුට නම් ඒ ධර්මයේ අත්දැකීම නමුත් කෙරෙහි ලා දකින නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒකාන්තයෙන්ම මේ දහම දැකලා තියෙනවා, දේශනා කරලා තියෙනවා කියලා දහමින්ම තුණුරුවන් දැකලා ඇති කරගන්නා ශ්‍රද්ධාව වටිනවා. එහෙම නැතිව දහමක් නොදැක පුද්ගලභාවයෙන් ඇති කරගන්න ශ්‍රද්ධාව තුළින්

විතරක් සතර අපායට යන්නේ නැති තැනක මම ඉන්නේ, තුණුරුවන් සරණ ගිය පමණින් සතර අපායට යන්නේ නැහැ කියලා අකුසලයට හය නැතිවෙන තැනට තමාව දාගන්න හදන්න එපා. අපට තව යන්න ගොඩාක් දුර තියෙනවා. ඉතින් ඒ කරුණ පැහැදිලි කරගන්න පුළුවන් ගාටාවක් තමයි මම අද මාතෘකා කළේ.

රතන සුත්‍රයේ ඒ ගාටාවෙන් පෙන්වනවා

සභාවස්ස දස්සන සම්පදාය

තයස්සු ධම්මා ජනිතා භවන්ති

සක්කාය දිට්ඨි විචිකච්චිකඤ්ච

සීලබ්බතංවාපි යදන්ථි කිඤ්චි

චතුහපායේතිව විජ්ජ මුත්තෝ

ජවාහිධානානි අභබ්බෝ කාතුං

එතකොට “සභා වස්ස දස්සන” ඔහුගේ දැකීමත් හා සමගම, යම්කිසි කෙනෙක් මේ බුදු දහම දැක්කොත්, ඒ දැකීමත්, දර්ශනයක් සමගම “තයස්සු ධම්මා ජනිතා භවන්ති” ධර්මතා තුනක් දුරු වෙනවා. එතකොට ධර්මතා තුන දුරු කරලා දකිනවා නොවෙයි. මේ දර්ශනය දැක්කොත් මේ ධර්මතා තුන දුරු වෙනවා. ඒ තුන තමයි සක්කාය දිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බත පරාමාස.

චතුහපායේතිව විජ්ජ මුත්තෝ

කියන්නේ එයා සතර අපායෙන් මිදුන කෙනෙක්

“ජවාහිධානානි අභබ්බෝ කාතුං” එයා ධර්මතා හයක් කරන්නේ නැති කෙනෙක් එයාගේ ජීවිතයෙන් ඒ ධර්මතා කවදාවත් වෙන්නේම නෑ. කරන්න බැහැ. සිද්ධ වෙන්නේම නෑ. ධර්මතා හයක්.

අපි මේ ගැන ටිකක් විස්තර කරමු. එහෙම නැතිනම් අපි සක්කාය දිට්ඨිය කියන්නේ මොකක් ද? ඒක නැති කරන්නේ

කොහොම ද කියල වෙන වෙනම උත්සාහවත් වෙනවා. ඊට පස්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ධර්මය හා සංඝයා කෙරෙහි විවිකිවිජාව, සැකය. ඒ වගේම තමාගේ පෙර ආත්ම භාවයත්, අනාගත ආත්ම භාවය, දැන් පවතින ජීවිතය ගැන තිබෙන සැකය. ඒ වගේම පටිච්ච සමුප්පාදය ගැන තිබෙන සැකය අපි දුරු කරන්න එක එක ක්‍රම හොයනවා. නැතිනම් එක එක විදියට අපි හිතා ගන්නවා. මට නම් සැක නැහැ කියලා. නමුත් තමන්ට ඒ ගැන නිසැකයි කියන්න ලක්ෂණයක් තියෙන බව පෙනේනුවා. මේ ඔක්කොම අනන්තරෝන්දේ දර්ශනයකින් කිව්වා.

“සභා අස්ස දස්සන”

සුඛ උච්චාරණය සඳහා සන්ධි කරලා තියෙනවා සභා වස්ස දස්සන ලෙසට. දැකීමක් හා සමගම මේ ධර්මනා රික දුරු වෙනවා. එහි ප්‍රශ්නයක් නැහැ. මොකක්ද ඒ දර්ශණය. කුමක් දැක්කහම ද? කොහොම දැක්කහමද? බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ දේශනා කළ දර්ශනය පෙන්වන එක එක ක්‍රම, න්‍යායයන් තියෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ එක එක පරියායයන්, එක එක ක්‍රම වලින් මේ දර්ශනය ලෝකයාට දේශනා කරලා තියෙනවා.

අපි හොඳට මතක තියාගන්න ඕනෑ, අධිෂ්ඨාන කරලා කරන්න පුළුවන් දෙයක් නෙමෙයි. ඉබේම ඇතිවන එකක් නෙමෙයි. වෙන දෙයක් කරන කොට වෙන විදියකට ඇතිවන දෙයක් නෙමෙයි. ඒ වගේම වන්දනා මාන කරන්න ඕනෑ එකක් නෙමෙයි. සත්කාර ගරුකාර කරන්න ඕනෑ එකක් නෙමෙයි. නුවණැති පුරුෂයෙක් විසින් ජීවිතයෙන් දකින්න ඕන සිද්ධියක්, දර්ශනයක් කියන්නේ.

ඒකට සුවද දුම්, මල්, පහන් පිදුවේ නැති උනාට කමක් නැහැ. ඒක කරන්න ඕන එකක්. මරණයෙන් පස්සේ නෙමෙයි. මේ දැන් මේ මොහොතේම කළයුතු දෙයක්. ඒ දර්ශනයට ආගමක්, පන්තියක්, පක්ෂයක්, කුලයක්, ජාතියක් කිසිවක් නෑ. ඕනෑම කෙනෙකුට විවෘතයි.

ක්‍රිෂ්ණ මූර්ති, සිග්මන් ප්‍රොයිඩ්, සොක්‍රටීස් ඉදිරිපත් කලේ දර්ශනයක්. අපි ඒ අයට වඳින්න යන්නේ නැහැ. මල් පූජා කරන්න

යන්නේ නෑ. නමුත් ඒ දර්ශනය බොහොම ගැඹුරැයි කියලා හිතනවා.

ක්‍රිස්තුමූර්ති තුමා අසූවද ශතයේ ඉන්දියාවේ හිටපු දර්ශනවාදියෙක්. ජීවිතය ගැන දකින්න පැත්තක් කිව්වා. ක්‍රිස්තුමූර්ති තුමාගේ මල්ලි පොඩි කාලයේ දී මැරල තියෙනවා. ඒ වේලාවේ ක්‍රිස්තුමූර්ති තුමාගේ අම්මා ගොඩාක් විලාප දිදී අඩලා තියෙනවා. පස්සේ ක්‍රිස්තුමූර්ති (එතකොට වයස අවුරුදු 9) අම්මන් එක්ක ගමනක් යනකොට පාරේ මිනියක් ගෙනියනවා දැක්කා. ඒ මිනිස්සු අඩ අඩා යනවා. ක්‍රිස්තු මූර්ති බැලුවා අම්මා දිනා. අම්මා අඩන්නේ නැහැ. ඔහු හිතුවා ඇයි කියලා. එදා මල්ලි මැරුණා වේලාවේ අම්මා හොඳටම ඇඩුවා. අද ඒ වගේම මිනියක් ගෙනියන මේ වේලාවේ අම්මා අඩන්නේ නැහැ. ඔහු හිතුවා ඇයි කියලා. ඒකට හේතුව මම කියලා අල්ල ගත්ත නිසා නේද කියලා. දුක එන්නේ මමත්වය නිසා නේද කියලා හිතුවා. එයාගේ චින්තනය පටන් ගත්තේ එතැනින්. අපිට ඒකට වැරදියි කියලා හිතෙනවාද? නැහැ. ඔහු කියනවා ඕනෑම දෙයක් දෙස බලන්නේ සිතිවිල්ලකින්. ඕනෑම නොදන්නා දෙයක් හමුදනාම එය අපේ දැනුමට එකතු වෙනවා. ඒ දේ හමුවන හැම අවස්ථාවේදීම ඒ දැනුම ඉදිරිපත් වෙනවා. අපිට ඒ අතීත මනසිකාරයමයි ආයින් හම්බවෙන්නේ. අතීතයේ ශෝචනීය බැම්ම විසින් අපේ ජීවිතය එක තැනක පල් කරනවා. ඒකට හේතුව අප සිතිවිලි වලින් බලන නිසා. එය වැරදි නැහැ.

ලෝකයේ විවිධ ගැඹුරු දර්ශන තියෙනවා. ඒවායේ දුක විස්තර කරනවා. හැබැයි වැදගත් වෙන්නේ ප්‍රතිපදාවයි. ගමන් කරන මාර්ගයයි. ක්‍රිස්තු මූර්තිතුමා කියනවා “නිහඬ බව ප්‍රඥාවේ ආරම්භයයි” එයා කියනවා ප්‍රතිචාරයක් දක්වන්නේ නැතුව ඉන්න. උපේක්ෂාවෙන් ඉන්න කියලා. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වුවේ ඒක නෙමෙයි. සම්මා සම්බුදු නොඋන කෙනෙක් කෙසේ මග පනවනවා. ද එසේ මගපනවනවා ඔය ටික නොදන්න කෙනෙක් හිතාට් ක්‍රිස්තු මූර්තිතුමා කියන්නේ බුදු දහමනේ කියලා. අපි ලෝකේ හැමදෙයක්ම ඉගෙනගෙන හිටියොත් සාමාන්‍යයෙන් රැවටෙන්නේ

නැහැ. දැන් බලන්න දුකට හේතුව තණ්හාවයි, ප්‍රපංචයන්ගෙන්මයි කියන එක ගැලපෙනවා.

නමුත් අපි දැන් මාර්ගය ගනිමු. මග වැරදුනොත් අර කියාපු ඒවායින් කිසිම වැඩක් නැහැ. ඔයගොල්ලන්ට ඒ තැනට යන්න බැහැ. ක්‍රිස්තාමූර්තිතුමා නිහඬ බව ප්‍රඥාවේ ආරම්භයයි කියලා හිතන්නේ නැතිව ඉන්න කියනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා යෝනිසෝ මනසිකාරය ප්‍රඥාවේ ආරම්භයයි. මහණෙනි හිරු උදාවීමට පූච්ඡි නිමිත්ත අරුණා. ඒ වගේ නොපැමිණි අර්භත්වය ලබාගන්න පූච්ඡි නිමිත්ත යෝනිසෝ මනසිකාරය යි. නුවණින් මෙනෙහි කරන එකයි.

ක්‍රිස්තා මූර්තිතුමා වටා ලක්ෂ සංඛ්‍යාත පිරිස් ඉන්නවා. එයා කියලා නැහැ අදහන්න කියලා. ඒ වාගේම බුදු දහම කියන්නේ දර්ශනයක්. ඔයගොල්ලෝ ඒ ගැන කියවන්න හදන්න එපා. මමත් ඒ පැත්තේ ගිහිණි ආවා. නමුත් බුදුහාමුදුරුවෝ එයිට වඩා අතිශයින්ම සියුම් වූ ඊට වඩා ශත සහසු, දස දහස් ගුණයකින් යුතු දහමක් දේශනා කරල ප්‍රතිපදාවක් පනවනවා.

මම ඒක කිව්වේ දර්ශනයක ලක්ෂණ තේරුම් ගන්නයි. නුවණින් බලන්නයි තියෙන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නපු දර්ශනය දැක්කහම මේ ටික ඔක්කොම දුරුවෙනවා. මේ ශාසනය තේරුම් ගන්නා නම් වැටහෙනවා මේ ශාසනය හා සමාන කරන්න ලෝකයේ හිතන්නවත් දෙයක් නැහැ කියල.

අපි දැන් බලමු අපි කොහොම ද ඒ දර්ශනය ඇති කරගන්නේ කියලා.

සක්කාය දිට්ඨිය, විචිකිච්ඡාව, සීලබ්බත පරාමාස, කියන කෙලෙස් දුරු කරගන්න පුළුවන් නම් සසර දුක යම් තරමකට ඉවරයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ එක් තැනක දී පෙන්නවනවා මුං ඇට තරම් ගල් කැට හතක් අරගෙන. මහණෙනි, මේ ගල් කැට හත ද ලොකු? ඉදිරියෙන් පෙනෙන හිමාල පර්වත රාජ්‍යා ද ලොකු? කියලා. හික්ෂුන් වහන්සේලා පිළිතුරු දන්නා මේ ගල් කැට හත ඉතාමත් කුඩායි. හිමාල පර්වතය ඉතාමත් විශාලයි කියලා.

මහණෙනි, දිට්ඨි සම්පන්න, සෝතාපන්න, දුර්ගත භූමියට පැමිණුන කෙනාගේ ඉතිරි වෙච්ච දුක මේ ගල්කැට හත තරම්. ගෙවී ගිය දුක වැයවුණු දුක මේ හිමාල පර්වත රාජයා තරම් කියලා.

ඒ වගේ තැනකට අපට එන්න පුළුවන්. අපි බුද්ධිමත් වෙන්න ඕනෑ. අධිෂ්ඨාන කරලා ගන්න, තව කෙනෙකුට දෙන්න පුළුවන් එකක් නෙමෙයි. ඒක අපි නුවණින් දැකල ලබාගන්න ඕන එකක්. තම තමන් නුවණින් දැකිය යුක්තක්.

අපි බලමු බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ දේශනා කළ දුර්ගතය එක ක්‍රමයකින්, පරියායකින්, කොහොම ද දකින්නේ කියලා. පුද්ගල නානත්වය, චරිත නානත්වය මත බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ දුර්ගතය දේශනා කරන ආකාරය වෙනස් කරනවා. අපට එහෙම හැකියාවක් නැහැ. මම දන්න විදියට එය දේශනා කරන්නම්.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයට දේශනා කළ පළමු දේශනාව වන ධම්ම චක්කපචත්තන සූත්‍රය පෙන්වනවා.

යංකිකද්වි සමුදය ධම්මං

සඛ්ඛංතං නිරෝධ ධම්මං

විරජං විතමලං ධම්මචක්ඛුං උදපාදි

ඔන්න ඒ දුර්ගතය පෙන්නපු හැටියමක් හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නා නම් හේතුව නැතිවන විට සියල්ල නැතිවෙනවා කියලා.

විරජං විතමලං ධම්ම චක්ඛුං උදපාදි කෙලෙස් රජයේ නැති, මල් නැති, දහම් ඇසක් උපන්නා ඔන්න එක තැනක පෙන්නපු හැටි. තව තැනක තව පැත්තකින් උපතිස්ස පරිබ්‍රාජකයාට අස්සඪී හාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා. (ඔබේ ශාස්තෘන් වහන්සේගේ දුර්ගතය මොකක් ද කියලා ඇසූ ප්‍රශ්නයට).

යේ ධම්මා හේතුප්පහවා

තේසං හේතුං තථාගතෝ ආහ

තේ සංච සෝ තිරෝධෝ

ඒවං වාදී මහා සමණෝ

කියලා මුළු ශාසනයම විස්තර කරනවා.

මගේ ශාස්තෘන් වහන්සේගේ දර්ශනය තමයි යම් ධර්මයක් හේතුවකින් හටගන්නවාද? ඒ ධර්මයන්ට හේතුව තියනවා. ඒ හේතූන්ගේ තිරෝධයෙන් ඒ ධර්ම නිරුද්ධ වෙනවා කියල දේශනා කරනවා.

යම් හේතුවක් නිසා යම් ඵලයක් උපදිනවා නම් ඒ හේතුව නැතිවීමෙන් ඵලයත් නිරුද්ධ වන හැටි පෙන්වනවා.

ඔන්න ඔය ටික අපි දකින්න ඕන. යම් ධර්මයක් හේතු නිසා හට ගතහොත් හේතු නැතිවන විට නැතිවෙනවා කියන එක දකින්න ඕනෑ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇතිවන දේ නැතිවන හැටි උගන්වපු ආකාරයක් තියෙනවා. ඒකයි අප ඉගෙන ගන්න ඕනෑ.

හොඳට බලන්න ඇතිවෙච්ච දේ නැති වෙනවා කියලා නිකං බලලා දේශනා කළේ නැහැ.

“යේ ධම්මා හේතුප්පහවා”

යම් ධර්මයක්, ඵලයක් හේතුවකින් හටගන්නා ද, ඒ හේතුව නැතිවන විට ඵලය නැතිවන බව ශාස්තෘන් වහන්සේ කියනවා.

එතකොට අපි ඔය ගැන බලමු. අපට පුළුවන් හේතු ඵල දහම හරහා ඒ දර්ශනය දකින්න. එතන දී ඇතිවන හැම දෙයක්ම නැතිවෙනවා කියන දර්ශනය අපිත් දන්නවා. අපිත් දකිනවා. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කළේ මේ ලෝකයා දකින දෙයට වෙනස් දර්ශනයක්.

දැන් හේතු ඵල දහම ගැන කථා කළොත් ගහක බීජයට හේතුව කියනවා. ගහට ඵලය කියනවා. බීජයට හේතුව කියනවා. ආයෙත් ගහට ඵලය කියනවා. මේක හේතුඵල දහම වෙන්හ පුළුවන්. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දර්ශනය ඕක නෙමෙයි. එහෙම ගත්තහම වැරදියි.

අපි කියමු තාත්තා හේතුව නම් පුතා ඵලය. ආයෙත් පුතා තාත්තා වෙලා හේතුව හැදෙනවා. පුතා ඵලය වෙනවා. ඒ කතාව හරි. ඒත් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවේ ඔය වගේ තැනකින් නෙවෙයි. ඒක වැරදියි කියන්නේ බලන්න, එය අනිත් අතට ගත්තොත් තාත්තා හේතුව. පුතා ඵලය. හේතුව නැති වන විට ඵලය නැතිවෙනවා. ඒ කියන්නේ තාත්තා මැරුණොත් පුතාත් මැරෙනවා. ඒක වෙනවාද?

එහෙම වෙන්නේ නැහැ. ඒක ඒ විදිහට ගන්න බැහැ. අපි බලන්න ඕනෑ ශාස්තෘන් වහන්සේගේ දර්ශනය මොකක් ද කියලා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවේ පංච උපාදානස්කන්ධයක හේතුඵල දහමක්. එය ලෝකයේ තියෙන විදියට වඩා වෙනස් සිද්ධියක්. ඇති වෙච්ච දෙයක් තුළ නැතිවෙනවා කියලා ලෝකය දකින එක අමාරු නැහැ. ගහක් ගත්තොත් ඒක කපල ගින්නෙන් දවල, අලු බවට පත් කරනවා. ඔන්න ඇතිවෙච්ච දේ නැතිවෙනවා. ඕනම දෙයක් බලාගෙන ඇතිවීම - නැතිවීම බලන්න පුළුවන්. එහෙම ඇතිවීම නැතිවීමක් නෙමෙයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ.

යං කිඤ්චි සමුදය ධම්මං

සබ්බංතං නිරෝධ ධම්මං

ඇතිවන හැමදෙයක්ම නැතිවෙනවා කියල නුවණක් අපට ඕනෑ. ඇතිවන හැමදෙයක්ම නැතිවෙනවා කියන එක අපට ලෝකයෙන් ලබන්න බැහැ. ඇයි ඒ ?

මම උපමාවක් ගන්නවා. අමු මැටි ටිකක් අරගෙන වතුර දාලා අනලා මැටි වලින් එක හැඩයක් හදනවා. අපි මැටි ගුලියෙන් මුට්ටියක් හදනවා කියමු. ඊට පස්සේ ආයෙන් මැටි ගුලියක් බවට පත් කරලා ඒකම ඇතිලියක හැඩයට සකසනවා. එම මැටි ගුලියම වෙනස් කරලා අපි හදනවා ගුරුලේන්තුවක්. මුට්ටිය ඇති වුනා නැති වුනා. ඇතිලිය ඇති වුනා නැති වුනා. දැන් බලන්න, හැම අවස්ථාවේම බලන්න.

“යං කිංචි සමුදය ධම්මං සබ්බංතං නිරෝධ ධම්මං”

යමක් හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් හට ගන්නොත් සියල්ල නිරෝධ වෙන්න ඕනෑ. ඉතිරි නැතුවම නිරුද්ධ වන්න ඕනෑ.

නමුත් අපේ උපමාවේ දී මුට්ටියක් ඇති උනා. මුට්ටිය නැතිවෙන කොට ඇතිලියක් ඇති වුනා. ඔක්කොම නිරුද්ධ වෙලා නැහැ. එකක් නැතිවෙන විට තව එකක් ඇති වෙලා. මුට්ටිය නැති වෙනකොට ඇතිලියක් ඇති වෙලා. එතකොට “සබ්බංතං නිරෝධ ධම්මං” කියලා කියන්න බැහැ. ලෝකයේ හටගන්න දේ නැති උනාම සියල්ල නිරුද්ධ වන විදියට නෙවෙයි අපිට පෙනෙන්නේ. එක දෙයක නැතිවීම බලන විට තව දෙයක් ඇති වෙලා.

ගහ කියන දෙය නැතිවන විට අතු ඉති හා කොටං කැලි ටිකක් ඇතිවෙලා. තව එකක් නැති වෙනකොට තව එකක් ඇතිවෙලා. හැමදාම අපට වෙන්නේ ඕකයි. මේ ජීවිතය නැති වෙන කොට තව එකක් ඇති වෙනවා.

එතකොට ඒකට කියන්න බැහැ “සබ්බංතං නිරෝධ ධම්මං” කියලා අපි හිතාගෙන නිටියට ඔය දුර්ගත වලට හිත තියලා බැලුවම චූරි හරි වැරද්දක් අනුවෙයි.

යමක් හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත් කල්හි සියල්ල නිරුද්ධ වෙනවා කියන කොට වෙන කිසිවක් ඇතිවෙන්න බෑ. නියත එක නැති වෙනවා, තව එකකුත් නොඉපදුණොත් තමයි නිවන කියන්නේ. නියත එක නිරුද්ධ වෙනකොට තව එකක් ඇතිවෙනවා නම් එය නිරුද්ධ වෙනවා නොවෙයි විපරිනාමය කියලයි හඳුන්වන්නේ.

තරුණකම නැතිවෙන විට මහලුකම ඇතිවෙලා. ඒකට නැතිවීම, නිරෝධය කියන්නේ නැහැ. ඒකට කියන්නේ විපරිනාමය කියලයි.

අපි ලෝකයේ ඇතිවෙව්වි දේවල් නැතිවෙනවා කියලා හිතනකොටම විපරිනාම විමටයි හිත තියලා තියෙන්නේ. කිසිකෙනෙකුට ලෝකය තුළ ඇතිවන නැමදේම නැතිවෙනවා කියලා බලන්න බැහැ. දකින්න බැහැ. එකම ක්‍රමයයි, පරිශායයි තියෙන්නේ. එහෙනම් ශාස්තෘන් වහන්සේගේ ක්‍රමයටම එන්න වෙනවා.

“යං කිංචි සමුදය ධම්මං - සඛ්ඛංතං නිරෝධ ධම්මං”

කියන වචනයේ දී හොඳ අදහසක් ඇති කරගන්න ඕනෑ. හේතු නිසා හටගත්ත දේ හේතුව නැතිවන විට නැති වෙනවා. නමුත් වෙන දෙයක් ඇතිවන්නේ නැ. එතකොට තියන දේ නැතිවීමෙන් මතු එකකුත් නොඉපදීමට කියනවා, නිවන, නිවුනා කියලා.

ඒ ලක්ෂණයෙන් යුතු දර්ශනය ඔයගොල්ලන්ට හම්බවෙන්න ඕනෑ ඔයගොල්ලන්ගේ ජීවිතයෙන්මයි. ඇහෙන්න රූපයක් බලන විට, කහෙන් ශබ්දයක් අහන විට, නාසයෙන් ගඳ සුවඳ ආක්‍රාණය කරන විට, දිවෙන් රස විඳින විට, කයෙන් ස්පර්ශ වන විට ඒ කියන්නේ ආයතන හයට දැනෙන නැම දෙයක්ම පෙර නොතිබීම හටගන්නවා වෙන්න ඕනෑ. ඉතිරි නැතිව නැතිවෙන්නත් ඕනෑ. හටගත්ත ටිකම පත්‍රය ටිකක් වෙන්න ඕනෑ. ප්‍රත්‍ය නිරුද්ධ වෙනකොට නිරුද්ධ වනවා වෙන්නත් ඕනෑ. ඒ වෙනුවෙන් තව එකක් ඉපදිලා නෑ.

දැන් අපි ලෝකේ අනිත්‍යයයි කියලා දැක්කොත් ඔය ප්‍රශ්නයෙන් අපට මිඳෙන්න බැහැ. අපි දැන් හිතන්නේ සමහර විට අනිත්‍ය ගැන කථා කරනවානේ. මේ තියෙන රූප කලාප බිඳි බිඳි යනකොට තව ටිකකින් තියෙන්නේ මේක නෙමේ. වෙන එකක්. එතකොට “සඛ්ඛංතං නිරෝධ ධම්මං” කියන දර්ශනයට එන්න බැහැ.

කණ්ණාඩියට වැටෙන ඡායාව පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතිරි නැතිවම නැති වෙනවා. තියන එකත් නැතිවෙනවා. මන්න

තව ඡායාවකුත් ඉපදිලා නැහැ. ආයෙත් හේතු ටික ගැටුණොත් හටගන්නවා. මේ ඡායාව නිසා තව ඡායාවක් ඉතිරි වෙලා නැහැ. තව ඡායාවක් හෝ ඒ වගේ ඡායාවකින් මුකුත් හදලත් නැහැ. නියත එකක් නැතිවෙලා යනවා. මේ ඡායාවෙන් තව එකක් හදලත් නැහැ

ඔය දර්ශනය දකින්න නම් මේ ආයතන හය හරහා වෙන විදියකට හිත තියන්න වෙනවා. ඒ කියන්නේ පංච උපාදානස්කන්ධයක ඇතිවීම, නැතිවීම, දකින්න වෙනවා. පංච උපාදානස්කන්ධය හරහා පංච උපාදානස්කන්ධයක ඉපදීම අපට අරමුණක් හම්බ වෙනවා කියලා දකින්න වෙනවා. ඒකට මම කලින් ගත් උපමාවම ගන්නම්.

අමු මැටි ටිකක් අරගෙන චතුර දාලා අනලා මැටි ගුලියක් හැදුවා. අපි මෙව්වර කල් දැක්කේ මැටි ගුලිය එක පැත්තක තියෙන කොට කලයක් ඇති වුණා. ආයෙත් මැටි ටික ගුලි කරන විට කලය නැති වුණා. කලය නැතිවෙන කොට මුට්ටියක් ඇතිවුණා. මුට්ටිය නැති වන විට ඇතිලියක් ඇති වුණා. ඇති වෙව්, නැතිවෙව් ගමන් කරනවා. කෙළවරක් නැතිව. දෙයක් ඇතිවන විට තව දෙයක් නැතිවෙලා. තව දෙයක් නැති වෙන කොට තව දෙයක් ඇතිවෙලා කියන තැනකට හිත තබ තබා තමයි අපි යන්නේ. ඊට පස්සේ කියන දේ තමයි ඔය දර්ශනය බලන්න මෙහෙ ඉදන් එයාට මුකුත් වෙලා නැහැ. එතකොට වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන නාම ධර්ම එහෙම මුකුත් අවබෝධයක් නැහැ. ඒ නාම ධර්ම ටික තුළම තමයි බල බලා ඉන්නේ. විඩියෝ පටයක් බලනවා වගේ. තව වැඩක් කරකර ඉන්නේ. පුද්ගලයා මේ දර්ශනය තුළින් පුද්ගල භාවය නැතිවෙන්න ඕනෑ මිසක පුද්ගලයෙක්, තව යමක් දැකල වැඩක් නැහැ. ඔය සිද්ධියේ දී දොස් කීපයක් ම තියනවා. ඔහොම බලන කොට නාම ධර්ම තේරෙන්නේ නැහැ. පුද්ගලයෙක් තමයි. මේ නාම ධර්ම යෙදිලා පුද්ගලභාවය තමයි තියෙන්නේ. ඒකේදී එකක් ඇති වෙද්දී තව එකක් නැති වෙනවා. එකක් නැති වෙනකොට තව එකක් ඇතිවෙනවා කියන තැනකින් තමයි අපට යන්න වෙන්නේ.

නමුත් ඔය සිද්ධියේ සම්මා දිට්ඨිය ඇත්ත ඇති සැටියෙන් බලන්න ඕනෑ. බුදුනාමුදුරුවෝ දේශනා කළේ අන්න එහෙම

තැනකින්, අපි විචාරශීලී වෙන්න ඕනෑ. අපි නුවණින් හිතන්න ඕනෑ. බුදුරජාණන් වහන්සේ නුවණින්මයි ලෝකය තුළ නැසිරුණේ. දැන් දර්ශනයක් පෙන්වෙන්නේ කලින් පෙන්නුවේ ලෝකයා දකින හැටියි. ඕක දකින්න එතරම් අමාරු නැහැ. මේ ශාසනයෙන් බැහැර අයත් දන්නවා. ඕක අපිත් දකිනවා. ඕක දකින්න සාරා සංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂ්‍යයක් පෙරුම් පුරලා ඇස්, ඉස්, මස්, ලේ දන්දිලා අමාරුවෙන් කරන්න දෙයක් නැහැ. මම අවබෝධ කරගත් මේ දහම ලෝකයාට තේරෙයිද දන්නේ නෑ කියලා මේ ටික කියලා නොදී ඉන්න තරම් හිතන්න එහි දෙයක් නෑ. ඇතිවන හැමදෙයක්ම නැතිවෙනවා කියන්න නම් සාරා සංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂ්‍යයක් පෙරුම් පුරන්න ඕන නැහැ. ඕක කාටත් තේරෙනවා.

ඇතිවෙන එක නැතිවෙනවා කියලා කොහොම හරි බලලා හරියන්නේ නැහැ. අපි දන්න මට්ටමට බුදුහාමුදුරුවෝ කීවේ මේකයි කියලා සිහි කරලා වැඩක් නැහැ.

දැන් අපි බුදුහාමුදුරුවන් දේශනා කරපු දර්ශනය ගැන බලමු. එය දැනගන්න අපට වෙහෙසෙන්න වෙයි. නුවණින්ම හිතලා තමයි අපේ ශාස්තෘන් වහන්සේගේ දර්ශනය හොයාගන්න වෙන්නේ. මොක ද ඒ ශාස්තෘ වචනය මුඛ පරම්පරාවෙන් ඇවිදිල්ලා අර්ථය අවිච්ඡින්නව තිබුණා නම්, අර්ථය කැඩෙන්නේ නැතිව තිබුණා නම් අපට අපහසුවක් නැ. නමුත් පෙළ ආවට අර්ථය අත්හැරලා මැදට වෙන දේවල් එකතුවෙලා දැන් අපට

“අත්තාහි අත්තනෝ නාටෝ කෝහි නාටෝ පරෝසියා”

තමන්ට පිහිට තමන්ගෙන්මයි වෙන කාගේවත් පිහිටක් නෑ කියලා ගන්න.

අර මැරී ගුලිය, හුඹහක් ගාවට ගිනිල්ලා, කොටලා මැරී ටිකක් කුඩයට දාගෙන ඇවිල්ලා, එය කොටලා, අඹරලා, පිහියකින් ලියලා තම යි ඔය මැරී ගුලිය හදන්නේ. මැරී කියන්නේ සියුම් රූප කලාප ගොඩක්. චතුර වැඩියෙනුත් නැතිව අඩුවෙනුත් නැතිව දාලා අනනවා. අතේ ඇලෙන්නේ නැති මට්ටමට අනලා අපි එය හැඩයකට හදනවා මුට්ටිය කියලා. දැන් හිතන්න අපට මෙහෙම

හැඩයක් පෙනෙද්දී මැටි කලාප මැටි කලාපමයි. මැටි කලාප වලට මේ හැඩය අයිති නැහැ. මේ මැටි කලාප නිසා හැඩයක් තියෙන්න පුළුවන්. නමුත් මැටි කලාප වලට හැඩ නැහැ.

කලය කියන හැඩය මේ මැටි ටික උනා නම්, මැටි මේ හැඩය උනා නම් ඔය මැටි ටිකම වෙනස් කරලා මුට්ටියක් හදන්න පුළුවන් ද? ඒ හැඩය මුට්ටිය උනානම් මට මේක ඇතිලියක් කරන්න පුළුවන් ද? බැහැ.

මැටි ටික එක ආකාරයකට තියන විට ඇතිලියක් පේනවා නම් තව ආකාරයකට තියෙන කොට මුට්ටියක් පේනවා. හොඳට හිතන්න. එකම මැටි නිසා ඇතිලි, මුට්ටි හැදුනේ කියලා.

මැටි ටික මුට්ටිය නම්, මුට්ටිය මැටි ටික නම් ඒකෙන් කොහොමද ඇතිලියක් ඇති වන්නේ. ඒක වෙන්නේ නැහැ. එහෙම නම් මෙතන තියනවා මැටි කලාප ටික අවකාශ ධාතුවේ රාශිවෙලා එක හැඩයකට මුට්ටිය කියලා හදද්දී ජේන හැඩය මැටි නොඋන නිසාමයි, ආපසු මැටි කලාප බවට පත් කරලා ඒකෙන් වෙන හැඩයක් හදන්න පුළුවන් උනේ.

මෙතන සිදුවූ සිද්ධිය බලමු. හිස් අවකාශයයි, මැටි කලාප ටිකයි තමයි ඇත්ත. ධාතුව එක විදිහයකට තියන විට අපට සංඥාවක් පහළ වෙනවා, එක හැඩයක් අපට පේනවා. ඔන්න ඒ සංඥාවට සංඛාර කරනවා, නම් කරනවා මුට්ටිය කියලා. ආපසු මැටි කලාප වෙනස් කරනකොට කලින් තිබුණ සංඥාව නිරුද්ධ වෙනවා. වෙන සංඥාවක් අප තුළ පහළ වෙනවා. අපි ඒකට කියනවා ඇතිලිය කියලා. හැමවිටම බාහිර තියෙන්නේ මහා භූතයන් ආකාර විකාර වන එකක්. මහා භූත වෙනස් වෙනකොට අප තුළ සංඥා ඇතිවෙලා නිරුද්ධ වෙන සිද්ධියක් තියෙන්නේ. මේ පංචස්කන්ධය කියලා කියන්නේ ඒකයි. අපට යමක් පේන්නේ ස්කන්ධ පහකින්. සියුම් මැටි කලාප ටික මේ හැඩය අවකාශයේ තියන කොට අපිට එක හැඩයක් පෙනෙනවා.

බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා 'ව්‍යවහාරය සංඥාවේ විපාකයක් කොට කියමි'. සංඥාවක් පහළ උනාම ඒක ලෝකයා

හිතනවාන මැරී ටික ආයින් ගනිමු. මට හැඩය පෙනෙන වෙලාවේ මැරී ටික එයාගේ ස්වභාවයෙන්මයි ඉන්නේ. මේ හැඩය නියන වෙලාවෙන්, හැති වේලාවෙන්, වතුර ටික දැමීමත් අතට ඇඳුනත්, නැතත් එයා අවකාශ ධාතුවේ එක හැඩයකට ඉන්න කොට අවකාශ ධාතුවට සාපේක්ෂව අපට එක සටහනක් පේනවා. පේන දෙයට කියනවා කලය කියලා.

ආපසු ධාතුව විපරිනාම වෙනකොට අප තුළ නියන සංඥාව නිරූප්ව වෙනවා. ධාතුව නිසා වෙන සංඥාවක් උපදිනවා. ඒකට ඇතිලිය කියනවා. හැම වෙලාවේම ධාතු නානත්වය නිසා සංඥා නානත්වයක් පහල වෙනවා. හැබැයි සංඥා නානත්වය නිසා ධාතු නානත්වයක් වෙන්වේ නැහැ. මැරී කලාප නිසා මුට්ටියක් පේනවා. පේන මුට්ටිය මැරීවල නැහැ. මැරී ටික මුට්ටිය නෙවෙයි.

පිටි ටිකක් අරගෙන එයින් පානුත්, ඉඳි ආප්පත්, තෝසේත්, රොට්ත් හැදුව හැකි. පිටි ටික නිසා ඉඳිආප්ප හඳුන්න පුළුවන්. ඉඳි ආප්ප ටික පිටි නෙමෙයි. පිටි ටිකෙන් රොට් හඳුන්න පුළුවන්. රොට් තුළ ආපසු පිටි භාගයන්ත බැහැ හැම වෙලාවේම.

අපි විත්ත වෛතසික හම්බවෙන්නේ නැතිව අපි බාහිර නියනවා කියන තැනක ඇතිවීමක් හා නැතිවීමක් හේ බැලුවේ. එතකොට පුද්ගලයා ඉතිරි උනා. නාම ධර්ම තේරුනේ නැහැ. එකක නැතිවීම බලනකොට තවත් එකක් ඇතිවෙලා.

දැන් බලන්න වැලිකැට නියන තැනක කන්දක් ලෙස පෙනිලා. අපට මිරිශුව කියන තැනක වතුරක් පෙනිලා. ඒ වගේ සතර මහා ධාතු රූප කලාප කියන තැනක ඇතිලියක් පෙනිලා. ඇතිලියක් කියලා ඒ හැඩයට අපි හේ නම් කරන්නේ. බාහිර ඇතිලියක් තිබිලා, ඇතිලියක් ඇතිවෙලා නෙවෙයි. අපි මෙව්වර කල් හිතාගෙන හිටියේ ඇතිලියක් නියන නිසා ඇතිලිය පෙනිලා නියනවා කියලා. නමුත් දැක්වෙන පෙර තිබුණත් නෙමෙයි. දැක්කට පසුව නියනවත් නෙමෙයි. හේතුන් නිසාමයි හටගත්තේ, ඇතිලිය කියලා යමක් පේනවා නම් පෙනෙන්නේ. ඒ මැරී කලාප ටිකට හැඩයක් නියනවා. පේන හැඩයට ඇතිලිය කියනවා නම්, මම ඒ ඇතිලිය

දකින්න පෙර තිබුණත් නෙමෙයි. දැක්කට පසු තියෙනවත් නෙමෙයි. හේතු ටික නිසාම තමයි ඉපදෙන්නේ.

“යං කිංචි සමුදය ධම්මං

සබ්බංතං නිරෝධ ධම්මං”

අහකට යනකොටම යනවා. නිරුද්ධ වෙනවා. ආයෙන් ඇතිලිය හොයන්න බැහැ. ඒක තිබුණොත් නිරුද්ධ වෙලා නැහැ. ඒක තියෙනවා. නමුත් බාහිර දේ නිසා තමන්ටයි එන්නේ කියන කාරණය තේරෙන්න ඕනෑ.

එතකොට මෙයින් බුදුරජාණන් වහන්සේ යථාර්ථය පෙන්වන්නේ හැඩතල කියලා අප හම්බවෙන දේවල් බාහිර ශුද්ධාශ්ලකයට අයිති ඒවා නොවෙයි.

අපි කියමු පරමාණු කියන මට්ටම ගන්නොත් දිග පරමාණු, හතරැස් පරමාණු කියලා තියනවා ද? එක මට්ටමේ රූප කලාප එකතුවෙලා අපට හැඩයක් පෙනවා නම් අපට පෙනුනත්, අපට පෙනෙන තැනක හැඩයක් ඒ හැඩය පරමාණුවේ නෑ.

පරමාණු රාශියක් තියෙන තැනක මෙහෙම හැඩයක් අපට පේන්න පුළුවන්. අපට පේන තැනක මේ දෙය නැහැ.

එතකොට එයින් කාරණාවක් කියනවා. මෙහෙම අපට හම්බවෙන හැඩතල ලෝකේ තියන නිසා හම්බවෙනවා නෙමෙයි, ආයතනවලට බැඳිලයි ලෝකේ උපදින්නේ කියන එක.

ඔන්න ඔය වගේ දර්ශනයක් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළා. ඇහෙන්න යමක් මෙහෙම බලන කොට එතන නිබ්බන ධාතු නානත්වය නිසා සටහනක් අපට පෙනෙන්නේ. ඕකේ තව මෙහෙම සිද්ධියක් හැබැයි තියෙනවා. දැන් අර මැටි කලාප කියපු තැන එක් කලාපයක් ගත්තහම ඒකට කියනවා ශුද්ධාශ්ලකය කියලා. පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ, වර්ණ, ගන්ධ, රස, ඕපා කියලා අටක් තියෙනවා. ඒවා එකිනෙකින් වෙන් කරන්න බැහැ.

එතකොට මෙනන රාශි වෙලා තියෙන ශුද්ධාශ්වයා, රූප කලාපවල වර්ණ සටහන් රික උදුරලා උදුරලා අරගෙන සටහනක් පේන්න පුළුවන් කම ඇහැට තියෙනවා. ශුද්ධාශ්වයා මට්ටමේ තියෙන ගන්ධ කලාපවල උදුරලා අරගෙන ගන්ධය දනවන්න නාසයට පුළුවන්කම තියෙනවා. නමුත් අපට මෙහෙම පේන දෙයක් එතන නැහැ. උදාහරණයක් ලෙස ගතහොත් මීදුලට බැහැල අහස දිනා බලන්න. අහසේ තරු ගොඩ එක ළඟින් පෙනෙයි. විවිධ හැඩ සටහන්. හැඩසටහන් පෙනුණාට ඒ පෙනෙන හැඩය එතන නැහැ. ඒවා ඉතා ළඟින් පෙනුණාට සමහර විට එකිනෙක අතර දුර ආලෝක වර්ෂ බිලියන ගණනක් වෙන්න පුළුවන්. දුර වැඩි වුනහම ඔක්කොම එකතු කරලා ළඟින් පෙනෙන්නේ.

අපට මෙහෙම සටහනක් පෙනෙන කොට අපි කියමු ශුද්ධාශ්වයා මට්ටමේ, මෙනන තියෙන වර්ණ සටහනේ තිබෙන රතු පාට පැත්ත රතු පාටයි. ඊළඟ ශුද්ධාශ්වයාගේ රූප කලාප රතු පාටයි. නමුත් ඒ අතර රූප කලාප බොහෝයි. ඇත තිබෙන රූප කලාප ගොඩක් අරගෙන මේ ඔක්කොම එක ළඟක තිබෙනවා වගේ පෙනෙනවා තියෙනවා.

මික ඉහළක ඉඳන් මෙල්බර්න් නගරය දිනා බැලුවොත් ලයිට් තවානක් දැමීමා වගේ පෙනෙයි. එක ළඟට පෙනෙයි. නමුත් ළඟට ගියොත් තේරෙයි, කොච්චර ඇතින් ද ඒවා තියෙන්නේ කියලා.

අපට පෙනෙන දෙය පොඩි කරගෙන පොඩි කරගෙන අන්වීක්ෂයකින් ගියොත් ආලෝක වර්ෂ ලක්ෂ ගණනක් ඇතට යයි. එහෙම සියුම්ව ගියොත් අපට පෙනෙන මට්ටම ඇත්ත එහෙමයි තියෙන්නේ. එතකොට අපට මේ හැඩ සටහන් පෙනෙන එක හරියට ඉහළකට නැග්ගම එක ළඟ බල්බ් තවානක් පෙනෙනවා වගේ. තරු විශාල ගණනක් එක ළඟ තියෙනවා වගෙයි පේන්නේ. අපට මෙහෙම පේනකොට මෙහෙම රූපයක් තිබ්ලා පෙනෙනවා නෙමෙයි. ඇතින් ඇතින් තිබෙන බල්බ් රාශියක් උදුරලා අරගෙන, ඒවා ඇත වැඩි හින්දා එක ළඟට කරලා එක ළඟින් තිබෙන බල්බ් තවානක් විදියට ඇහැට පෙන්වනවා. එතකොට තරු රටාවත් එහමෙයි.

අනන්ත අනන්ත තියෙන තරු උදුරලා අරගෙන එකට ළං කරලයි ඇහැට පෙන්නේ.

මේ දර්ශනයේ දී බුදුරජාණන් වහන්සේ අපිට දකින්න පෙන්නුවේ, බාහිර ආධ්‍යාත්මික හේතු ටිකක් නිසා මෙහේ අපට පෙනෙන්නේ. ජේත දෙයට හේතු ටික අපි ළඟ මෙහේ තියෙන්නේ.

“යේ ධම්මා හේතුජ්ජහවා” අපිට මෙහෙම පෙන්වන්න පුළුවන්. පෙනෙන හේතු ටික මෙහෙත් හැදිලා තියෙන්නේ. උපකාරක ධර්මයක් වෙලා තියෙනවා ශුද්‍රාජිකය. ඒකට කියනවා ආහාර ප්‍රත්‍යය කියලා.

මේ කාරණා ටිකෙන් කෙටියෙන් ගත්තහම කියන්නේ වැලි කැට ටිකක් තියෙන තැනක වැලි ගොඩක් පෙනෙනවා වගේ මිරිඟුව තිබෙන තැනක ජලය පෙනෙනවා වගේ, ඒ දෙකම මේ ඇහැ හිත්දා හිතට හැදිලා පෙනෙන්නේ.

අර මැටි ටිකේදීත් ඇතිලියක් ඇතිවෙලා නැතිවුණා. මුට්ටියක් ඇතිවෙලා නැතිවුණා වෙන්නේ නැහැ. ධාතු එක එක විදියට පිහිටන කොට අපි තුළ එක සටහනක් උපදිනවා. ඒක නිරුද්ධ වෙනවා. ඊළඟට ධාතු වෙනස් වෙනකොට වෙනත් සටහනක් අපි තුළ පෙනෙනවා. සංඥාවක් ඉපදිලා නිරුද්ධ වෙනවා කියන සිද්ධියක් මේ සිදුවන්නේ.

ඔන්න ඔය වගේ, කිසිම වේලාවක ඇහෙන දේ උදව් කරගෙන බාහිරයට යන්නේ නැතිව බාහිර ධාතු නානත්වය නිසා තමන් තුළ මේ ස්කන්ධ ඉපදී නිරුද්ධ වෙනවා. ඒ කියන්නේ අප තුළයි චිත්ත වෛතසික ධර්ම පහළ වෙන්නේ. බාහිර දේ නිසා මෙහේ චිත්ත වෛතසික පහළ වෙනවා. චිත්ත වෛතසික පහළ වුණා කියන්නේ පෙනෙනවා.

යම්කිසි කෙනෙකුට ඇහෙන, දකින, ගඳ, සුවඳ දැනෙන, රස දැනෙන, ස්පර්ශ, මනස ආයතන හයේම බාහිර නිසා තමා තුළ සංඥා ඉපදී නිරුද්ධ වෙනවා කියලා දකින දර්ශණය දකින මට්ටමට ගන්න පුළුවන් නම් එයාට කියනවා ජලංග සමාන්තාගත

උපේක්ෂා. එයා දකින දෙයෙහි ඇලෙන්නේ ගැටෙන්නේ නැහැ. මොකද දකින දේ බාහිරයි කියලා දැනුණා නිසයි ඇලුණේ, ගැටුණේ. ඒ නිසා ඒක 'මෙහෙ' කියලා දකින කොට ඇලෙන්න ගැටෙන්න දෙයක් නැහැ. අහන දෙයට, ගඳ සුවඳ, රස, ස්පර්ශ හැමදෙයකටම මෙය පොදුයි. එතකොට එයාට කියනවා ජලංග සමන්තාගත උපේක්ෂා, රහතන් වහන්සේ කියලා.

බාහිරය නිසා මෙහෙට එනවා. අපි දකින ලෝකය ඊට ප්‍රතිවිරුද්ධයි. රූප බලනවා. ශබ්ද අහනවා, ගඳ සුවඳ දැන ගන්නවා. දැන් මෙයට රූප සංඥා නැහැ. එයා දන්නවා තමන් තුළ ලෝකය උපදිනවා. ධාතුව නිසා තමාටයි පේන්නේ කියන කොට තමන් තුළ ලෝකය ඉපදී නිරුද්ධ වෙනවා කියන නිරෝධ සංඥාව ඇතිවෙනවා. ලෝකය නිරුද්ධ වන විදියේ සංඥාවක් තියෙනවා.

ඔය විදිහේ දර්ශනයක් බුදුහාමුදුරුවෝ පෙන්නුවේ “යං කිංචි සමුදය ධම්මං සබ්බංතං නිරෝධ ධම්මං” ඇහෙන්න බැලුවත් අහන දැනෙන, දැනගන්න හැම දෙයක්ම කිසි සැකයක් නැතුව හටගන්න හැමදෙයක්ම නිරුද්ධ වෙනවා කියල. මොක ද බාහිර තිබුණා නොවෙයි. බාහිර නිසා තමන් තුළ හටගන්න සිද්ධි ටිකක් නිසා හටගන්න හැම දෙයක්ම නිරුද්ධ වනවා කියලා දකිනවා.

ඔන්න ඔය දර්ශනය දැක්කාම රූපයක ආත්මයක් තියෙනවා ද? නැද්ද? සත්වයෙකුට ආත්මයක් තියනවා ද? නැද්ද? වේදනාවට ආත්මයක් තියනවා ද? නැද්ද? කියන ඒවා ගැන සැක නැහැ.

ඒ කියන්නේ, මේ ස්කන්ධ පංචකය හොඳට පෙනෙනවා. මෙහෙම පෙනෙනකොට පෙනෙන ධාතුවත්, ස්කන්ධ ටිකත් තේරෙන කොට එයා ශුද්‍රාණ්ඩකය (මහා භූත රූප හා උපාදාය රූප) සත්වයා කියලා පිළිගන්නවා ද? ඒ නිසා පහළවන සංඥාව සත්වයා කියලා පිළිගන්නවා ද? ඒ නිසා පහළ වන ප්‍රඥප්තිය සත්වයා කියලා හිතනවා ද? ස්කන්ධ ටික හොඳට ලෙහිලා පෙනෙන විට රූපයම සත්වයෙක් විදිනට, රූපය ඇසුරු කරගෙන සත්වයෙක් ඉන්නවා කියන කාරණා නෑ. මේ සක්කාය දිට්ඨි ය කියන ධර්මතා පහම දුරුවන්නේ එතනදීයි. මේ දර්ශනය දකින විට අපි කියමු මෙහෙම

මැටි ටික වගේ, මේ ජේන අරමුණේ නුවණ ආවොත්, කන බොන ආහාර නිසා ඕප්ටිමක රූප කලාප නිසා මෙහෙම සටහනක් පෙනෙනවා. පෙනෙන සටහනට මනුස්සයා කියලා කියනවා කියන ස්කන්ධ පංචකය පෙනුනොත්, මනුස්සයා කියන එක ඇතිවන හැටි පෙනුනොත්, මෙහෙම ධාතුන් නිසා සංඥාවක් පහළ වෙනවිට ඒ සංඥාවට මනුස්සයා කියලා ව්‍යවහාර කරනවා. ව්‍යවහාර කරගෙන දැනගන්නවා කියලා මනුස්සයා කියන විදිය අපිට පෙනෙන හැටි පෙනුනොත්, හැදෙන හැටි පෙනුනොත් අර කබලිකාර ආහාරයෙන් සැදුනු ශුද්‍රාණ්ඩකය (සතර මහා ධාතුන් හා ඒ නියාම විද්‍යාමාන වන උපාදාය රූප හතර) කෙනා පුද්ගලයා කියලා හිතනවාද? හිතන්නේ නෑ.

එහෙම නම් එය ධාතුව නිසා පහළ උන එක හැඩයක් විතරයි. මැටි ටික නිසා මුට්ටියක් පහළ උනා. මේක එක හැඩයක්. රූපයක හැඩයක්. මනුස්සයෙක් නෙවෙයි. මේ සංඥාව මනුස්සයා ද? නැහැ සංඥාව අරහයා මනුස්සයා කියලා ව්‍යවහාර කරනවා. හිතනවා. හිතන එක මනුස්සයා ද? නැහැ. එතකොට ඒක දැනගන්න හිත මනුස්සයා ද? නැහැ. ස්කන්ධ පංචකයක්. හැබැයි එයා දන්නවා මේ ස්කන්ධයෝ නොදන්නාකම නිසා, මේ නාම රූප දෙක නොදන්නා කම නිසා බාහිර රූපය සත්වයා කියලා ලෝකය තුළ “අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා” කියලා එකකුත් දන්නවා. ඇත්තත් දන්නවා. මේ ඇත්ත නොදන්නාකම නිසා ලෝකේ තුළ මේ වගේ වැරැද්දක් වෙනවා කියලත් දන්නවා. එතකොට ලෝකයාට සත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් හම්බවෙනවා කියලත් දන්නවා. ඒ හම්බවෙන්නේ තියනවාට නෙවෙයි. ඇත්ත මේකයි. මේ ඇත්ත ඇති හැටියෙන් නොදන්නා කෙනාට අවිද්‍යාව, “අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා” අවිද්‍යාව ඇති කල්හි ලෝකයා බාහිර සත්වයා යැයි චේතනාවක් ඇති කර ගන්නවා. කියන කමත් දන්නවා. එතකොට ඒ කෙනාට සක්කාය දිට්ඨිය, සීලබ්බත පරාමාස, විචිකිච්ජාව කියන ධර්මතා තුනම යෙදෙන්නේ නැහැ. සක්කාය දිට්ඨි ඇතිවන හැටි දන්නවා. මේ ටික නොදන්නාකම නිසා රූපය සත්වයා කියලා දකිනවා. වේදනාව සත්වයා කියන එක ඇතිවන හැටිත් දන්නවා. ඊට පස්සේ මේ වාගේ ධර්මයක් දේශනා කළා නම් ඒ දේශනා කරපු

ශාස්තෘන් වහන්සේ සම්මා සම්බුද්ධිමයි කියලා, මනාව මේ දහම අවබෝධ කරගෙන තියෙනවා කියලා එයාට සැක නැහැ.

තමන් දකින කොට එතන මෙහෙම ඇත්තක් තියනවා. මම ඔය කියන්නේ දන්න මට්ටම නෙවෙයි. තමන්ට දකින මට්ටමට එන්න පුළුවන් නම්, තමන්ට දකින කොට මට කලින් මේක දැකපු කෙනෙක් ඉඳලා ඉන්නවා, කියලා සැකයක් නැහැ. බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්මා සම්බුද්ධයි, මනාව මේක දැකලා තියනවා කියන එක ගැන සැකයක් නැහැ. “ස්වක්ඛාතයි”. මනාකොට මෙය දේශනා කොට තියෙනවා. ඇත්තම කියලා කියන එක ගැනත් සැක නැහැ. අතීතයේ දිත් යම් කෙනෙක් පිළිගත්ත නම් මේ දර්ශනය දකින්න එයා මනාකොට ප්‍රතිපදාවක හැසිරිලා කියන එකත් සැක නැහැ. දැන් පෙර ජීවිතය ගැනත් සැකයක් නැහැ. අතීතයේ මම හිටිය ද? හිටිය නම් කොහේ ඉන්න ඇති ද? කොහොම ඉන්න ඇති ද? අතීතයේදීත් වෙලා තියෙන්නේ මේ ධාතුන් තමන් තුළ ස්කන්ධ ටික පහළ වෙලා තියෙනවා. ඒ ටික නොදන්නාකම නිසා මනුස්සයෙක් කියලා හිතුවා. මේ ස්කන්ධ ටික නිසා මෙහෙම සංඥාවක් පහළ වෙනවා. ඒ සංඥාව අරහයා මම කියලා හිතනවා. මේ සිද්ධිය නොදන්නාකම නිසාම, මම කියලා අදහසක් ඇතිකරගෙන තියෙනවා, කියලා නිබ්බලා තියනවා කියලා අතීතයේදීත් මේ හේතු එල දහම පෙනෙනවා. අනාගතේටත් මම ඉඳිද? යයි ද? කියලා එයාට සැක නැහැ. මොකද අනාගතයටත් මම ඉන්නවා, මම යනවා කියලා තැනක මේ වගේ සිද්ධියක් වෙන්නේ කියලා දකිනවා.

එහෙම නම් එයාට පටිච්ච සමුප්පාදය ගැන සැක නැහැ. වර්තමානයේ මේ ස්කන්ධ ටික නොදන්න කොට ඒ අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නා කර්මයෙන් නැවත අනාගතයට යනවා. ආපනු එතන ස්කන්ධ ටික හැඳෙනවා. ආයෙත් ස්කන්ධ ටික නොදන්නා කම නිසා හටගන්න කර්මයට අනුව යළි ඇතිවෙනවා. මෙහෙම යනකොට පටිච්ච සමුප්පාදයට කෙළවරක් නැහැ කියලා දකිනවා.

යම්කිසි කෙනෙකුට ශීලයක පිහිටලා, සිත වඩලා, මේ දර්ශනය දැක්කොත් මේ චක්‍රයෙන්, දුකෙන්, මිඳෙන්න පිළිවන් කියන එක ගැන එයාට සැකයක් නැහැ. මේ දර්ශනය දැක්කට

පස්සේ දැනගන්නට පස්සේ මේ දැනගන්න දර්ශනය දකින්න ශිලයක පිහිටලා හිත සමාධි කර කර ඇතිවන නැම දෙයක්ම නැතිවන බව දකින්න ඕනෑ. ඒකට නියත දෙය තමයි ඇතිවන එකට හේතු ටික බලනවා. ඇත්තටම මෙහෙම පෙනෙන යමක් ඇති වුනා නම් ඇති වුනේ මෙහෙ කියන ඇහැයි, හිතයි, බාහිර ශුද්ධානුකූලය කියලා. ඒ ටික නැති වෙනකොට එය නැතිවෙනවා. මේ ටික ශිල, සමාධි, ප්‍රඥා වඩලා ගන්න පුළුවන් බව එයාට සැක නැහැ.

විමුක්තිය සඳහා, දකින්න මිදීම සඳහා, විශුද්ධිය සඳහා, පිරිසිදු වීම සඳහා, නොයෙක් වුන සමාදාන වෙන්වෙන්නේ නැහැ. ගවයෙක් වගේ, සුනඛයෙක් වගේ, එළුවෙක් වගේ ඉඳලා විමුක්තියක් ලබාගන්න පුළුවන් කියලා ඉස්සර වුන සමාදානයක් තිබුණා. ඒ වාත පරාමර්ශනය කරනවා (ස්පර්ශ කරනවා). මේ වගේ දර්ශනයක් දැකලා තුණුරුවන් කෙරෙහි සැකයක් නැතිවම ප්‍රතිපදාව ගැන සැක නැති තැනට ආවහම එවැනි වුන සමාදාන වෙනවා කියලා එකක් නැහැ.

සක්කාය දිට්ඨි, සීලබ්බත පරාමාස, විචිකිච්ඡා කියන ඒවා අතහැරෙන්නවා. මේ දර්ශනය දැක්කොත් බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළා “සත අස්ස දස්සන” (ඔහුගේ දැකීමත් හා සමගම-ඇහුනට නෙමෙයි දැනගන්නට නෙමෙයි. දකින්න ඕනෑ). දකින්න කාරණා හතරක් ඕනෑ. කල්‍යාණ මිත්‍ර ඇසුර, සද්ධර්ම ශ්‍රවණය බාහිරින්, ඔබ තුළින් ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපදාව හා යෝනිසෝ මනිසාකරය. ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපදාව කියන්නේ සීලය හා සමාධිය. යෝනිසෝ මනසිකාරය කියන්නේ මේ දර්ශනය පෙනෙන විදියට ටික ටික හිතනවා. ඔය කාරණා හතර සම්පූර්ණ වෙනකොට දකින්න පුළුවන් මට්ටමට එනවා. ඒ දකින කෙනාට කියන්න පුළුවන් සතර අපායෙන් මිදුනා කියලා.

එහෙ නිසා මෙහෙ පහළ වෙනවා කියන කොට මෙහෙ අල්ලගෙන දැඩිව බැඳිලා රාග, ද්වේෂ ඇතිවෙනවා කියන දෙය වෙන්වෙන්නේ නැහැ. හැබැයි මෙහෙම කාරණයක් තියෙනවා. මේ දර්ශනය දකිනවා. එළඹ සිටින්නේ නෑ. එහෙ නිසා මෙහෙ පහළ වෙන්වෙන්නේ කියලා. දිට්ඨි සම්පන්න පුද්ගලයාට කිසිම සැකයක් නැහැ.

සිහි කරපු වේලාවට සැක නැහැ බාහිර නිසා මෙහෙ පහළ වෙන්නේ කියලා. ආශ්‍රව නිසා ආපනු අමතක වෙලා මෙහෙ තියෙන්න තියෙන්න කියලා බලනවා. එහෙම වැඩ කටයුතු කරනවා. දවස පුරාවටම ඔහේම ඉන්නවා. දවස් ගණනුත් ඉන්න පුළුවන්. රැවටිලා යනවා ආශ්‍රව වැඩ නිසා ඊට පස්සේ විටින් විට සිහිවෙනවා. ඇත්තටම එහෙ නිසා මෙහෙ කියලා සිහිවෙනකොට ආයේ චුට්ටක්වත් සැක නැහැ. අපට කොච්චර සිහි වුනත් පේන්නේ නැහැනේ. සිහිවෙච්ච වේලාවට සැක නැහැමයි. අමතක වෙච්ච වේලාවට වතුර තියෙනවා. වතුර වලක් තියෙනවා කියලා කථා කරන්නේ, ඇත්තමටම ඇහැ නිසානේ පේන්නේ. ඇහැ මෙහෙ නිසා පේන්නේ කියලා එයාට සැක නැහැ.

මිරිඟුව පලය වගේ පෙනුනට, අපිටයි පේන්නේ, පෙනෙන දේ තියෙනවා නෙවෙයි කියලා සැක නැහැනේ. මේ අරමුණෙන් සිත තියන කෙනාට සිහිකරන මොහොතට ඒ තරම්ම නිසැක බවක් එනවා. ආයෙත් ඒතරම්ම නිසැක වුණාට ඒ මනසිකාරය අත නැරෙන කොටම අතහැරෙනවා.

මොකද ඉන්ද්‍රිය බලවත් වෙලා නැති නිසා පේන අය එක්ක තරඟ යන්න පුළුවන්. ආදරය ආශාව ඇතිවෙන්න පුළුවන්. මොකද තවමත් ඒ ආශ්‍රව බලවත්. මේ පුද්ගලයා දිවියි සම්පන්න විතරයි.

හැබැයි මෙයා හිත වඩ වඩා නැවත නැවත බලනවා. බලන කොට අමතක වෙලා මෙහෙට යන ගතිය තව ටිකක් අඩුයි. දැන් එහෙ නිසා මෙහෙටයි පෙනෙන්නේ කියලා ටිකක් පේනවා. තව ටිකක් වැඩිදුර පේනවා. ආයෙත් අමතක වෙලා මෙහෙටයි කියලා තේරෙනවා. ඊට පස්සේ කාලයක් තියෙනවා පංචායතනයනේ මෙහෙම බලද්දී රැවටෙන්නෙම නැහැ. එහෙ නිසා මෙහෙමයි කියන එක හැමවිටම දකිනවා. රූපය මුල්කර ගෙන ඇලිම් ගැටිම් දෙක හිටින්නේම නැහැ. ඔන්න එතකොට කියනවා ආනාගාමී කියලා හැබැයි මේක පෙනෙන මට්ටමි. දැන ගන්න මට්ටමි නම් නෙවෙයි. ලෙහෙසි නැහැ. ඒ කියන්නේ පුළුවන් නම් කරලා බලන්න. තමන්ට තමන්ම වංචා කරන්න බැහැ.

අපට මෙහෙ තියෙන්නේ කියලා තේරෙද්දි ඇහැ නිසා මෙහෙමයි තියෙන්න කියලා වචන කියලා එලක් නැහැ. ජීවිතයේ දුක එනකොට ඔරොත්තු දෙන්නේ නැහැ ඔය වචන. මේ අවස්ථාවට පැමිණියම දුක කියන එකම නැහැ. ලෝකය අඩන මරණය ගත්තහම මෙයාට අඩන්න බැහැ. ඒකට ඔහු බාහිර ධාතුවකට, අපටයි සංඥාව පහළ වෙන්නේ කියලා හොඳින් වුණා කියන්නේ පංචායතනයේ රුවටෙන්නෙත් නැහැ. මනායතනයේ රුවටෙන්නෙත් නෑ. රුවටීම වෙනස් වෙන්නෙත් නැහැ. රුවටීමක් ආයේ එන්නෙත් නැහැ. හැමදාම තමන් තුළ ලෝකය ඉපිද නිරුද්ධ වෙනවා කියන දර්ශනයක ඉන්නවා. තියන ස්කන්ධ ටිකත් අතහැරෙනවා. කල් ඇතුළමයි බාහිර අත හැරලා තියෙන්නේ. මේ තියන ටිකත් අත හැරෙනවා. මත්තේ අල්ලගන්න එකත් අත හැරෙනවා. හිවෙනවා. හිවුනා වෙනවා.

මේ දර්ශනය, අපි මෙහෙ අල්ලගන්නා, ඒ කියන්නේ කුඩැල්ලා අල්ල ගන්නා වගේ රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ වලට නැඹුරුවෙලා තියෙද්දි තියෙන අවාසිය තමයි, පැත්තකට යනකොට දැකපු එක තියෙනවා, අහපු එක තියෙනවා කියල නිමිති හිටිනවා. ඔය නිමිත තමයි මරණාසන්න මොහොතේ ඉදිරිපත් වෙන්නේ.

බුදුහාමදුරුවෝ දේශනා කළ දර්ශනය, ඒක අපි දැක්කත් නැතත් ඇත්තමයි. ඇත් ඇති හැටියෙන් දැකීමෙන් ඇති වාසිය තමයි දකින එක දැකීමෙන් පස්සේ ඉවර වෙනවා. ඒ කියන්නේ පෙනෙනවා කියන සිද්ධිය ඇති වෙන්නෙ මිරිඟුව වගේ. පෙනෙනවා කියන සිද්ධිය අපට පේනවා. බාහිර මිරිඟුව නිසා ජලය වගේ පෙනෙනවා කියන තැනකට එනවා. නමුත් අනික් අය වගේ ජීවත් වෙනවා. අනිත් අයට වෙනසකුත් නැහැ. ඒකේ තියෙන වාසිය තමයි දකින එක දැකීමෙන් පස්සේ ඉවර වෙනවා. මිරිඟුව ජලය වගේ පෙනුනට ඒක පෙනුනයිත් පස්සේ ඉවරයි. ජීවත් වෙලා ඉන්නකොට හටගත්ත ස්කන්ධයන් නිරුද්ධ වෙනවා කියන තැන සම්පාදනය කරගෙන ජීවත් උනහම මරණාසන්න මොහොත කියලා එකක් නැහැ එයාට. හැමදාම එයා හිටියේ හටගත්ත ස්කන්ධයන් නිරුද්ධ උනා කියන තැනක. නිරෝධ සංඥාවකින්මයි හිටියේ. ඒ නිසා අන්තිම නිමිත්තෙන් හටගත්ත දේ නිරුද්ධ වෙනවා කියන දේ

සාක්ෂාත් වෙනවාමයි. මන්නේ එකකුත් නැහැ. මොකද සිහි කරන්න නිමිති නැහැ. එතකොට ජරා මරණ දෙක නැති වෙනවා. ඒක කරන්න වෙන ක්‍රමයක් ඇත්තෙම නැහැ. ඉතින් මේ වගේ දර්ශනයක් බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කළා. සතර අපායෙන් මිදුනා. “චතුකපායේහිව විජ්ජ මුත්තෝ” සතර අපායට යන කරුණු එයා අතින් සිද්ධ වෙන්නේම නැහැ.

“ජවාහිධානානි අහඬ්ඛෝ කාතුං” එයා අතින් ධර්මනා හයක් සිද්ධ වෙන්නේ නැහැ. මව් මැරීම, පියා මැරීම බුදුන්ගේ ඇගේ ලේ සෙලවීම, රහතුන් මැරීම, සංඝ භේදය කියන පහයි, විමුක්තිය පිණිස අන්‍ය ශාස්තෘන් කෙනෙක් අදහනවා කියන එකයි. (මේ ශාසනයෙන් බැහැරව) සිද්ධ වෙන්නේම නැහැ. ඔහු කිසිවිටෙක එම කරුණු හය සිද්ධ කරන්නේම නැහැ. වෙන ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙනෙක් ගාට්ට මරණයෙන් පසුව වත් යන්නේ නැහැ. ඔන්න ඔය මට්ටමට ශුද්ධාව ඇතිවෙව්ව කෙනා ගැනයි, ඒ සඳහා දහමක් දැකලා ප්‍රතිපදාවක හැසිරෙනවා නම් (ඒ දර්ශනය දැනගත් අනුමානෙට ඒක දැක ගැනීම පිණිස කටයුතු කරනවා නම්) ඒකට කියනවා ධම්මානුසාරී කියලා. අන්න ඒ මට්ටමේ අය ගැනයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ ශුද්ධාව මාත්‍රයක්, ප්‍රේම මාත්‍රයක් තියෙනවා කියලා. ශුද්ධාව, ප්‍රේමය බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි කියන එක විද්‍යාමාන වෙන්නේ අපි අඩපු නිසා නොවෙයි. ඔය අපි අඩන්නේ අපිගාව තියෙන ඇඩ්මේ දක්ෂ්‍යාවය නිසාමයි. බුදුහාමුදුරුවෝ කියපු දේ අපි හරියට කරනවද? නැද්ද? මතයි අපි ශුද්ධාවන්න ද, නැද්ද යන්න කියලා තීරණය වෙන්නේ.

කවිරුහරි කෙනෙක් කිව්වොත් මේ ටික මෙහෙම කරන්න කියලා, මේ ටික කරන්න එපා කියලා, එයා ශුද්ධා ගෞරව කරනවා කියන්නේ කරන්න කියපු දේ කරනවා. එපා කියපු දේ කරන්නේ නැතිනම් පමණයි. කරන්න කියපු දේ නොකර, කරන්න එපා කියපු දේ කරමින් ඇඩුවා කියලා ශුද්ධාව තියෙන්නේ නැහැ.

කවිරුහරි කිව්වොත් මේ පාරේ යන්න එපා, අනතුරක් වෙනවා, අනිත් පාරේ යන්න කියලා, ඔබ ඔහු යන්න එපා කියපු පාරේ යනවා. ඒ කියන්නේ ඔබ කිකරු නැහැ. අකිකරුයි. ඊට

පස්සේ ඔහුගේ නම මතක් කරලා, ගුණා ටිකක් කියපු ගමන් අඬනවා. එහෙම කළා කියලා කීකරැයි, ශ්‍රද්ධාවයි කියන්නේ නැහැ. යන්න එපා කියපු පාරේ යන්නේ නැතිව යන්න කියපු පාරේ යනවා නම් ඔහු සුවචයි, කීකරැයි. මෙයා තාම නොගිය පාරක යන්නේ තිබෙන විශ්වාසය මතයි. ඒ පාරේ යන එකෙන් කියවෙනවා එයාව අදහනවා කියලා, කවදාවත් නෙගිය පාරවල් දෙකක් තියෙනවා. එක පාරක ගියොත් මහා කාන්තාරයක්. අනිත් පාරේ ගියොත් ජලය තිබෙන සාරවත් ප්‍රදේශයක්. කාන්තාරයක් තියෙන පාරේ ගියොත් වතුර නැහැ. පිපාසයෙන් මැරෙනවා. අනිත් පාර සශ්‍රීකයි. ජලය තිබෙනවා.

කෙනෙක් මේ පාර දෙකට බෙදෙන හන්දියට එනවා. කෙනෙක් කියනවා මේ පාරේ යන්න එපා. කාන්තාරය තියනවා. අනිත් පාරේ යන්න කියලා. දැන් ඉතින් එයා කියපු විදියට යනවා කියන්නේ එයා විශ්වාස කළොත් ඒ පාරේ යනවා. නිතරින් දෙන්නෙක් ඉන්නවා. අනික් කෙනා අනිකක් කියනවා. තමා වැඩි කැමැත්ත විශ්වාසය තියෙන කෙනා කියපු විදියටයි අපි පාරේ යන්නේ, ඒ පාරේ යාමෙන් තමයි ශාස්තෘවරයා තේරෙන්නේ. දැන් දෙන්නාම කියපු දේ ඇහුවා කියලා, ඒ කියන්නේ එක්කෙනෙක් කියනවා දකුණු පැත්තේ යන්න වම් පැත්තෙන් එපා කියලා. අනික් කෙනා එහි ප්‍රතිවිරුද්ධ දේ කියනවා. දැන් කියන අය ඕන තරම් ඉන්නවා. කියන ඒවා ඕන තරම් ඇහෙනවා. ඒ කියන අය ඕන තරම් හිටියත්, ඒ කියන ඒවා ඇහුණත්, ඒ අපේ ශාස්තෘවරයා නෙවෙයි. මම තෝරාගන්න මගයි, දකුණ අතහැරලා වමේ යනවා ද, වම අතහැරලා දකුණු පැත්තෙන් යනව ද කියන එක මතයි ශාස්තෘවරයා තීරණය වෙන්නේ. මේ ශාසනයත් එහෙමයි. බුදුහාමුදුරුවෝ හා වෙන අය වෙන වෙන පාරවල් කියනවා. කියන එකත් අපි අහනවා. කිව්වට වත්, ඇහුවට වත් තවම අපි ශාස්තෘවරයා තෝරාගෙන නැහැ. ශාස්තෘවරයා තීරණය වන්නේ අපි යන මාර්ගය මතයි.

ගෙවල්, දොරවල්, යාන වාහන, අඹු දරුවෝ, මිල මුදල්එකතු කරල දුක නැතුව ඉන්න පුළුවන් කියලා සමහර

කියනවා. ගෙවල් දොරවල් හඳුනන්න බැරි වුනොත් දුක් විදින්න
වෙයි කියලා කියනවා. එක එක්කෙනාගේ එක එක මත.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා. දුක ඇති වුණේ
තණ්හාව නිසයි. තණ්හාව නැති කළොත් දුක නැති වෙනවා කියලා.
එක එක ක්‍රම. කෙනා කෙනාට තීරණය කරන්න පුළුවන් කොයි
පාරේද යන්නේ කියලා. ඒ යෑම මතයි ශාස්තෘවරයා තෝරා ගන්නේ.
ඒ නිසා නිවැරදි ශාස්තෘන් වහන්සේ තෝරාගෙන නිවැරදි මග
යන්නට, මේ ජීවිතයේම දුකින් මිදීමට මේ දේශනාව හේතු උපනිශ්‍ර
වේවා.

සාදු ! සාදු !! සාදු !!!

පුණ්‍යානුමෝදනාව

1. පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන හිමි, පූජ්‍ය මාන්කඩවල නන්දරතන හිමි ඇතුළු ලබුනොරුව ආරණ්‍යවාසී ස්වාමීන් වහන්සේලාට.
2. මෙම දේශනය අප වෙත ලබාදුන් ඕස්ට්‍රේලියාවේ (Cranbourne) හි පදිංචි සන්පුරුෂ පින්චන් මහතාට.
3. මෙම පොත සකස් කිරීමට නන් අයුරින් දායක වූ සැමට.
4. මෙම පොත සැකසූ අපව තුණුරුවන් සරණෙහි පිහිටවා ධර්ම මාර්ගයට යොමු කළ කිරිඳිගොඩ ස්වාමීන් වහන්සේට.

“මෙම පොතෙහි යම් වැරද්දක් ඇත්නම් නොකළ වරදට
ඔබ එහි නොගැටේවා, සකස් කළ අයට අනුකම්පා
දක්වන්නවා”

තෙරුවන් සරණයි!